

CORELAREA NORMELOR JURIDICE ÎN SISTEMUL DE DREPT AL STATELOR UNITE ALE AMERICII

Asist. univ. drd. Getty Gabriela POPESCU
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
Facultatea de Drept

Abstract: *Common-Law is the second great contemporary legal system. This legal system is the product of a long evolution, under the specific conditions of the British Isles, the expression of a legal mentality different from the one encountered on the European continent, which asserted itself due to the British colonial expansion on wide territories in Africa, Asia, America and which have preserved after the independence the inheritance of the Common-Law system. Nowadays Common-Law is enforced in England, Wales, Ireland (but not in Scotland which has a legal system of its own), in U.S.A. (except for Louisiana), in Canada (except for the province of Quebec), in Australia, New Zealand etc.*

We consider it important to make a general analysis of the characteristic features of the Anglo-Saxon legal family and of their influence on the correlation and interaction of the legal norms that make up this family. The aspects regarding the correlation of the legal norms shall obviously be analyzed in terms of the determination of the role and place of the law roots they are included in within the law roots system.

Common-Law reprezintă cel de-al doilea mare sistem juridic contemporan. Acest sistem juridic este produsul unei evoluții îndelungate, în condițiile specifice ale insulelor Britanice, expresia unei mentalități juridice diferite de cea întâlnită pe continentul european, care s-a impus datorită expansiunii coloniale britanice, pe vaste teritorii din Africa, Asia, America, și care, după independență au păstrat moștenirea sistemului de Common-Law. Astăzi, Common-Law își găsește aplicarea în Anglia, în Țara Galilor, în Irlanda (dar nu și în Scoția care are un regim juridic propriu), în S.U.A. (cu excepția statului Louisiana), în Canada (cu excepția provinciei Quebec), în Australia, în Noua Zeelandă etc.

Considerăm că pentru cercetarea noastră este important de a face o analiză generală a trăsăturilor caracteristice a familiei juridice anglo-saxone și a influenței acestora asupra corelării și interacțiunii normelor juridice care alcătuiesc această familie. Evident că aspectele referitoare la corelarea normelor juridice o să fie analizate prin prisma stabilirii rolului și locului izvoarelor de drept în care sunt cuprinse, în cadrul sistemului izvoarelor de drept.

Sistemul de drept a cunoscut în Statele Unite ale Americii, încă din momentul constituirii lor o evoluție originală, sursa sa imediată fiind dreptul englez, care a fost transplantat pe continentul american. Asemănările dintre dreptul englez și dreptul SUA., în privința structurii și corelării normelor juridice și a izvoarelor dreptului, a principalelor instituții, a gândirii juridice, nu estompează însă particularitățile dreptului american. Deosebiri se datorează, în primul rând, structurii federale a Statelor Unite. În domeniul judiciar, există fenomenul tipic pentru un stat federal - suprapunerea jurisdicției federale și a jurisdicțiilor statelor membre.

Sistemul constituțional al Statelor Unite ale Americii, construit pe o ideologie comună, bazată pe toleranță și respect este azi unanim apreciat ca fiind unul din cele mai democratice și mai funcționale sisteme. El se fundamentează pe Constituția americană, adoptată în anul 1787, fiind pe drept cuvânt, recunoscută ca prima Constituție scrisă din lume. Secretul longevității acestei Constituții credem că trebuie căutat în sistemul social, economic și statal, care s-a dezvoltat diversificat și liber.

Dar, acest secret constă și în suplețea aparte a acestei Constituții, care a permis un larg câmp de acțiune interpretării juridice. Suplețea ei face ca legea fundamentală să fie mereu actuală, să poată fi mereu invocată, fiindcă spiritul ei este chiar spiritul vieții și democrației americane, dezvoltându-se prin interpretare, odată cu ele.

Articolul IV al Constituției SUA include tezele privind raporturile reciproce dintre federație și state, atribuind Congresului plenipotența de a admite noi state în această uniune, iar Articolul V

stabilește modul de adoptare a amendamentelor la Constituție doar cu două treimi din ambele Camere. Articolul VI stabilește principiul supremației Constituției, și anume *"Constituția vizată și legile Statelor Unite, care vor fi elaborate întru executarea ei și toate tratatele încheiate de către Statele Unite, vor forma legea supremă a țării și judecătorii din toate statele vor fi obligați să o aplice oricare ar fi dispozițiile contrare din Constituție sau legile vreunui dintre state"*.

Constituția SUA după formă e scrisă, după termenul de funcționare este permanentă, după regimul politic - democratică, după gradul de realizare este reală și după modul de introducere a amendamentelor este rigidă. După adoptarea Constituției, în SUA s-a observat că legislativul nu poate să garanteze adoptarea unor legi care ar fi conforme Constituției. Dar nici Constituția n-a prevăzut crearea unui mecanism, prin care s-ar stabili neconstituționalitatea unor acte. Astfel, în anul 1803 Curtea Supremă de Justiție a SUA și-a asumat atribuția de-a verifica constituționalitatea legilor. Acest control se realizează în baza obiceiului, această instituție nu este reglementată din punct de vedere juridic. Curtea Supremă de Justiție are dreptul de a verifica constituționalitatea unei norme juridice numai în cazul în care a fost încălcată o normă concretă. În SUA orice cetățean poate sesiza instanța de judecată privind neconstituționalitatea unei norme, dacă prin această normă i s-a încălcat un drept constituțional. În cazul în care Curtea Supremă a declarat o parte a legii sau o lege integral neconstituțională, aceasta înseamnă că această lege încetează să mai acționeze.

Schematic, cadrul juridic american decurge din existență, la nivel federal a acestei constituții scrise, însoțită de o declarație a Drepturilor (Bill of Rights), care constituie legea fundamentală, la care se adaugă, datorită sistemului federal, un număr de 50 de Constituții ale statelor federate. Celălalt element esențial îl constituie faptul că Statele Unite sunt o țară de Common-Law, la care se aplică regula precedentului judiciar. Puterea în S.U.A este divizată pe verticală între guvernul federal, statele federate și colectivitățile locale și pe orizontală între cele trei puteri. Este vorba aici de clasică separație a puterilor între legislativ, cărui îi revine rolul cel mai important, executiv și puterea judecătorească. Această filozofie, care consideră prioritară prevenirea arbitrarului și concentrării puterilor este esențială în studierea dreptului Statelor Unite și o regăsim în special în procedura penală și în mod deosebit în garanțiile acordate justițiabilului.

În privința separației verticale a puterii, existența unei structuri federale se traduce prin coexistența unui drept federal și a dreptului fiecărui stat. Al X-lea amendament la Constituția SUA enunță principiul competenței legislative a statelor: "Puterile care nu sunt delegate Statelor Unite prin Constituție și nu sunt interzise de aceasta statelor, sunt rezervate statelor respective sau poporului". În ciuda extinderii considerabile a prerogativelor federale, competența statelor constituie regula, dreptul statelor fiind acela care reglementează viața cotidiană a cetățenilor. Familia, contractele, dreptul succesoral, dreptul societăților, delictele sunt reglementate de dreptul statelor federate, existând adesea diferențe importante de la un stat la altul, în domenii în care nu există lege uniformă, adică text redactat de un organ cum ar fi American Law Institute și propus apoi spre adoptare în fiecare din cele 50 de state.

Din cele expuse rezultă că, Constituția Statelor Unite cuprinzând și Declarația Drepturilor este legea fundamentală care primează asupra tuturor celorlalte izvoare de drept, inclusiv asupra Constituțiilor statelor federate, acestea constituind însă legi fundamentale ale statelor.

Cazul tratatelor este puțin diferit, Constituția arătând ca un tratat, care este un acord obligatoriu între națiuni, devine "lege supremă" odată ce a fost semnat de Președinte și ratificat de două treimi din Senat. Nici o lege nu este deci aplicabilă în situația în care contravine dispozițiilor unui tratat în vigoare. Dar, un judecător poate refuza să oblige la aplicarea unui tratat, dacă acesta prevede obligații incompatibile cu prevederile Constituției federale. Urmează apoi legile în ierarhia izvoarelor dreptului, apoi actele executivului (executive orders) și hotărârile agențiilor administrative. În ceea ce privește legile, subliniem faptul că normele juridice cuprinse în legislație (statutory law) la nivel federal sau la nivelul statelor federate capătă o importanță tot mai mare, atât în plan cantitativ, cât și calitativ. În SUA, dreptul penal, dreptul vânzărilor și al efectelor de comerț este legiferat.

Preeminența dreptului scris în SUA și dreptul jurisprudențial formează fondul dreptului. De aici rezultă că legislația nu este, totuși, un fenomen de excepție, ca în Anglia. Regula precedentului are mai puțină rigoare, astfel că sub acest aspect, dreptul american este mai aproape de țările cu sistem romano-germanic. Constituția Statelor Unite și cele ale statelor federate acordă legiuitorilor răspunderea de a vota legea cu respectarea principiilor constituționale. Or, schimbările economice,

politice și sociale, tot mai numeroase și frecvente au îndemnat legiuitorul să intervină tot mai mult, astfel încât, diferența clasică între țările de tradiție romano-germanică și țările de common-law s-a estompat. Și în SUA legea a devenit primul izvor de drept, sub rezerva aplicării și interpretării sale de către jurisprudență și a conformității ei cu Constituția.

Ambiguitatea situației descrise, se poate rezuma foarte bine după părerea autoarei Anne Deysine în două idei esențiale:¹ o lege nu devine cu adevărat izvor de drept, decât atunci când ea a fost interpretată prima oară de instanțele judecătorești. Dar aceasta nu micșorează cu nimic rolul legilor, atât ale statelor, cât și al celor federate, nici pe acela al codurilor, legilor uniforme sau al așa numitelor Restatements (sinteză recapitulativă a unui domeniu de drept); o lege poate să modifice jurisprudența existentă, în timp ce, dimpotrivă, o hotărâre judecătorească nu poate modifica o lege. Însă puterea judecătorească dispune de importanta prerogativă a controlului constituționalității legilor: cu alte cuvinte, o instanță judecătorească poate să declare neconstituțională o lege sau un act al executivului.

Creșterea rolului dreptului codificat a început cu cel de al doilea sfert al secolului XIX-lea. Această proliferare a legii se datorează în mare parte, după cum am mai menționat, conservatorismului întâlnit la Common-Law, care nu este întotdeauna favorabil evoluției, în funcție de nevoile sociale. La nivel federal, United States Code reunește toate legile adoptate de Congresul Statelor Unite, publicate în Federal Register, echivalent al Monitorului Oficial. Există un sistem similar la nivelul fiecăruia dintre state; prin urmare, judecătorii americani se văd confrunțați, în unele cazuri, cu aceleași probleme de interpretare, ca și confrății lor civiliști, cu unele diferențe. În fapt, legile fac referire la termeni sau concepte împrumutate din Common-Law, dreptul pozitiv integrează și încorporează ideile din Common-Law; în consecință, interpretarea United States Code presupune cunoașterea tradiționalului Common-Law, uneori vechi de mai multe secole. Totuși, judecătorii continuă să fie marcați de necesitatea corelării, coerenței și continuității în aplicarea normelor juridice cuprinse în legi, în raport cu hotărârile pronunțate anterior. Există, prin urmare, o permanentă interacțiune între normele dreptului pozitiv și cele din Common-Law. Când este vorba de domenii care iau naștere din dreptul statelor, tendința este de a adopta "legi uniforme", care sunt texte propuse spre adoptare celor 50 de state.

Conform principiului separației puterilor în stat, Congresul dispune de dreptul exclusiv de a adopta legi, aplicarea și executarea cărora este obligatorie pe întreg teritoriul SUA. Congresul nu are dreptul de a exercita controlul asupra puterii executive, deși există un mecanism care asigură echilibrul între cele trei puteri. Congresul SUA reprezintă organul legislativ și este constituit din Camera Reprezentanților și Senat, el reprezintă interesele întregului popor american, dar în același timp și interesele statelor federale.

Articolul I, paragraful (1) din Constituția SUA dispune expres că Congresul poate legifera fără restricții. În baza textelor constituționale, în doctrină² s-au conturat două teorii referitoare la prerogativele de legiferare ale Congresului. Potrivit primei teorii, forul legislativ federal deține așa-numitele „puteri enumerate” (*enumerated powers*), adică puteri sau prerogative prevăzute expres în Constituție. Totodată, același articol prevede că forul suprem legislativ dispune și de dreptul „de a adopta legile care vor fi considerate necesare și corespunzătoare pentru punerea în aplicare a puterilor mai sus menționate și a tuturor puterilor acordate prin Constituția actuală a Guvernului Statelor Unite sau oricărui departament sau funcționar al acestuia. În baza acestei dispoziții, a fost enunțată teoria „puterilor subînțelese”, adică a puterii de a considera ce alte legi sunt „necesare și corespunzătoare” (*implied powers*).

Se poate conchide că funcția Congresului de „a adopta legi” este cea mai importantă dintre funcțiile acestuia, deoarece, pe această cale, Congresul stabilește direcțiile generale ale politicii naționale într-un anumit domeniu. Iată de ce, în diferite lucrări în domeniu, se subliniază, pe bună dreptate, că în prezent cei mai mulți americani se așteaptă ca deciziile cu caracter fundamental la nivel național să fie adoptate sau cel puțin autorizate de către Congres.³ În Statele Unite ale Americii, dreptul de inițiativă legislativă revine fiecărui membru al Congresului și Administrației. Cetățenii și diverse organizații sociale pot propune, prin intermediul membrilor Congresului sau prin proceduri

¹ Deysine, Anne, *Justiția în Statele Unite ale Americii*, București, Editura Rosetti, 2002, pp. 17-27.

² Ionescu, Cristian, *Drept constituțional și instituții politice*, București, Editura All Beck, 1999, p. 528.

³ Levasseur, Alain A., *Droit des Etats-Unis*, Paris, Dalloz, 1990, p. 11.

speciale, proiecte de legi vizând reglementarea unor interese personale sau de grup. Cele mai multe proiecte legislative sunt introduse în Congres de către Administrație. Programul legislativ al Președintelui este anunțat în Mesajul anual adresat Națiunii. Președintele și secretarii de stat pot să înainteze oricând Congresului un proiect de lege. Sistemul de drept american cunoaște două categorii de legi:

- a) legi publice, care reglementează relații de interes general;
- b) legi private, care reglementează interesele personale și individuale.

Prerogativele Președintelui SUA ca șef al republicii prezidențiale, sunt mai vaste decât în republica parlamentară. Pentru exercitarea atribuțiilor sale președintele emite acte juridice. Majoritatea acestor acte au caracter normativ și pot fi divizate în trei grupe:

- ordine executorii care sunt emise în vederea executării legilor și pentru a reglementa cele mai importante probleme din domeniul guvernării;
- planuri de reorganizare, prin intermediul cărora se operează modificări în sistemul organelor puterii executive (dar care trebuie aprobate de Congres);
- instrucțiuni, directive, proclamații, reguli, care acționează pe întreg teritoriul statului.

Dorim să evidențiem, că unul dintre principiile consfințite de Constituție este principiul federalismului, care presupune delimitarea competențelor ce revin Federației și statelor federate. Cu toate că statele membre se consideră suverane, totuși ele nu dispun de toate elementele suveranității. Statele membre sunt limitate în ce privește politica externă, atribuțiile în sfera financiară, nici un stat nu poate să-și schimbe forma de guvernământ prevăzută de Constituția SUA și ele nu au dreptul de a ieși din cadrul Federației.

Statele federale dispun de următoarele atribuții: au dreptul să-și adopte constituția și legile proprii; dispun de dreptul de a reglementa comerțul intern și relațiile economice; constituie organele de stat din cadrul statului federal; stabilesc principiile organizării judecătorești; desfășoară alegeri în cadrul organelor centrale și locale.

Art. 1 alin. 10 din Constituția SUA prevede limitările competențelor statelor, ele nu dispun de următoarele drepturi: de a deveni membri ai uniunilor interstatuale; de a bate moneda proprie; de a adopta legi care ar contraveni legislației federale; de a întreține forțe armate pe timp de pace fără acordul Congresului; de a stabili taxele pentru importul și exportul de mărfuri.

Art. 4 din Constituție reglementează raporturile stabilite între federație și statele federate, iar art. 6 din Constituție stabilește supremația actelor normative federale față de actele statelor federate, iar în caz de neconcordanță dintre legislația federală și cea a statelor federale, prioritate se acordă actelor federale.

Organizarea sistemului judiciar în SUA a fost influențată, în mod hotărâtor, de dominația colonială britanică. Potrivit art. 3, parag.1 din Constituție, puterea judecătorească este încredințată unei Curți Supreme și unor Curți cu grad inferior acesteia a căror jurisdicție a fost stabilită la nivel federal. În afara Curților federale, Congresul are competența de a înființa și alte Curți speciale potrivit prerogativelor sale de a „întocmi toate legile care vor fi necesare și corespunzătoare”. Prima categorie de Curți (tribunale) formează „constitutional courts”, întrucât sunt prevăzute în Constituție, celelalte fiind „legislative courts”, întrucât sunt înființate de puterea legislativă. Între cele două categorii, nu există deosebiri semnificative, deoarece în sistemul de drept american, instanțele judecătorești federale au prerogativa și competența de a interpreta și întări forța juridică Constituției.

Analizând, atât corelarea dintre competențele organelor administrației publice din SUA, al sistemului judecătoresc, cât și al izvoarelor dreptului, putem concluziona că, în pofida tuturor asemănarilor existente, există și unele divergențe în ceea ce privește rolul și locul izvoarelor de drept în sistemul izvoarelor de drept, fapt care afectează corelarea normelor juridice.

Bibliografie:

1. Deysine, Anne, *Justiția în Statele Unite ale Americii*, București, Editura Rosetti, 2002;
2. Ionescu, Cristian, *Drept constituțional și instituții politice*, București, Editura All Beck, 1999;
3. Levasseur, Alain A., *Droit des Etats-Unis*, Paris, Dalloz, 1990.